

KOTLÁŘI V AKCI.

Bylo po jedné z posledních mých cest rychlíkem do Jižních Čech – v dubnu 1945. Manželka už brzo čekala radostnou událost. Po dobrém obědě jsme šli na procházku k silnici v Chodči. Dědoušek, manželka a já. Od nádraží Velešín jel dlouhý nákladní vlak a protože před Netřebicema trať silně stoupá, jel pomalu. Najednou jsem zaslechl známý zvuk nízko letících letadel. Směrem od Kaplice, přesně nad silnicí letělo šest letadel nezvyklého tvaru. Měla dva trupy. A nad nimi sedmé letadlo – asi velitelské. Na silnici bylo ještě s námi asi šest dětí. Když viděly, že se schováváme pod strom, přiběhly k nám a když jsme přeběhli na druhou stranu silnice, děti běžely zase k nám. Nerozuměly a nedaly si vysvětlit, že musíme být každý jinde kvůli případnému zásahu. Letadla nad námi otočila zpět a teď jsme viděli jak jedno po druhém útočí na ten vlak, který právě projížděl pod Netřebickým kopcem a u Výhně se zastavil. Viděli jsme jak velitel krouží nahoře a všech šest letadel nalétává na lokomotivu. Pak odlétly nad kaplické nádraží, kde zase nejdřív prolétly a následně zaútočily na lokomotivu. Třetí divadlo jsme viděli ze silnice nad nádražím Velešín, kde byly dvě lokomotivy. Zaútočily a proděravěly kotle lokomotiv. A proto se jim říkalo “kotláři”. Dlouho bylo slyšet syčení páry unikající z lokomotiv na nádraží. Manželku jsme poslali domů a s dědouškem jsme si šli na nádraží prohlédnout škody. Od těch střel z letadel byly i v kolejnicích díry jako v ementálském sýru. Našli jsme tam i nábojnice od střel.

KVĚTEN 1945

Dne 5. května 1945 jsme zaslechli v rádiu zoufalou výzvu z Prahy, která volala lidi k rozhlasu. Rozuměli jsme tomu tak, že nám z té bedýnky chtějí říct něco závažného. Byl to však velký omyl. Vypuklo květnové povstání. Zaměstnanci rozhlasu volali o pomoc se zbraněmi v ruce proti Němcům, kteří dobře vyzbrojeni střežili budovu rozhlasu na Vinohradech. Ve Velešíně se ihned probudil z tajnosti Revoluční národní výbor. Úřadoval v továrně, kde zorganizoval 85 mužů strážní služby na ochranu před ustupujícími Němci, kteří silně ozbrojeni odjížděli směrem na jih a západ, jen aby se nedostali do zajetí Rudé armády. Továrna měla ukryté zbraně. Donutila ozbrojenou skupinu Hitlerjugend k odevzdání zbraní a k odchodu. Dále výbor sestavil 200 mužů k ochraně Velešína, nádraží Velešín a hospodářského skladu u nádraží. Tam jsem také nastoupil do služby. Sedmého nebo osmého jsme se dozvěděli, že na Kaplické nádraží dorazil předvoj americké armády. Proto jsme se strejdou na kolech vyrazili. Místo Američanů jsme viděli boží dopuštění. Od středu Čech mířil již několik dní směrem na jih a dál do Rakous dlouhý vlak s dobytčími vagony, které byly plné vězňů z koncentračních táborů. Byl po zuby ozbrojenými esesáky hlídáný. Právě tady, v zářezu tratě před nádražím, Vlasovci zastavili vlak, esesáky rozprášili a vězně osvobodili. Před nádražím seděla mladá děvčata v trestaneckém obleku, ve věku 18-20 let. Seděla na čerstvé zelené trávě, kterou si cpala do pusy. Bylo to neuvěřitelné, pro nás šokující, protože jsme nevěděli, že i ženy a děti byly oběti nacistů v táborech smrti. Ptali jsme se děvčat odkud jsou? Řekli, že z Varšavy, odkud je po varšavském povstání poslali do Osvětimi. A řekly nám: vy nevíte kolik milionů lidí usmrtili nacisti v koncentračním táboře Osvětim? Dorazila deputace z národního výboru Velešín, aby zorganizovali podchycení vězňů a jejich zaopatření. Za nádražím na obou březích tratě se hemžili vězňové různých národností. Na můstku přes trať jsem zastihl vězně, který z esesáckého vagonu ukořistil zasklený obraz Hitlera. Hodil jej na zem a celý ho rozdupal. Vlak měl v obou polovinách esesácký vagon doprovodné stráže. Ta tam bydlela, stravovala se, měla tam i knihovnu. Uprostřed vagonů bylo otáčivé čtyřče velkorážných kulometů proti

letadlům Byly tam zásoby mouky, hrachu, konzerv a jiných potravin, nádobí a ostatní včetně výzbroje. Nic jsme již nenašli, vše bylo již vydrancované. Na podlaze se válely náboje mezi hrachem a moukou, sem tam ležel granát. Mezi vězni pobíhali Vlasovci. Na břehu seděl italský vězeň, rozmlouval s ním italsky nějaký generál. Ten se svým vojskem zastavil onen vlak s vězni, který se nijak ve stanicích zastavit nepodařilo, protože esesáci střelbou ohrožovali jakýkoli pokus. Revoluční národní výbor Velešín zajišťoval transport vězňů a jejich zaopatření. Část vězňů ale nevěřila, že válka již skončila a rozprchla se po okolí. Při naší zpáteční cestě jsme občas viděli podél cesty v příkopech svlečené pruhované hadry vězňů, těch šťastnějších, kterým se podařilo získat oděv. A v těch příkopech také časté lidské výkaly svědčící o průjmu. Neznalí lidé dávali vězňům sytou a nevhodnou stravu, kterou zdecimovaný organizmus nelidským vězněním nesnesl, protože z koncentráku na ni nebyl zvyklý.

Miroslav Křížek